

Советск Союзин күч-көлсчир дунд бичгддж тархагддг Государственн займин тускар

КПСС-н Центральн Комитетин болн СССР-н Министрмүдин Советин 1957 джилин апрелин 19-д гаргьсн тогтавр

Оли-ämtн дунд подпискар тархагддг государственн дотр-дундин займин туст куцагдх төрмудин туск кергиг күч-көлсчирин брн куундврт Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитет болн СССР-н Министрмүдин Совет тавсми. Эн төрмудин утхнь, 1958-ч джилас ави шин займс гаргьдг уурулгдх, хуучн займсар бгдх мөнъгидг 20-25 джилд хооран саах збв государствд бгдгдн, тер мет эн джил, 1956 ч джилинэс збв-р багъ тоота займ гаргьлгдн байдг мон.

Күч-көлсчирин куундврт өгдсн төрмүд газр болгьар букулдн таасгдихадж, нег-ни донъ авцхав. Эн төрмүдиг түрүн болдж донънцхасн «Красное Сормово», заводин болн Горьковск автомобилн заводин коллективиг дахлди Москва, Ленинградин, Донбассин, Уралин кодлмшчир, колхозникүд, МТС болн совхозмудин кодлачир, наукин болн культурин уулдачир, дайна цергячир — цуг советск республиксин балгьсна болн деревеньсин күч-көлсчирин хамгин ик зунь цугтан таасцхав. Тингдж күч-көлсчирин нег-нигьгьар таасгдигн, — займин туст темдлгдсн төрмүд цаг деернь тавгдсар болн туста болсар, Советск государственн болн цуг мана оли-ämtн сә хяалгдн хәрүгьинь бгдгьгьар цайлгьгдхән.

КПСС-н Центральн Комитет болн Советск правительство нег-нигьгьар донъ болцхасндн цуг күч-көлсчирт ханлтан бргджйцхән, дакад советск улсин политическ ухан-седкльн бодан тускиг, Коммунистическ партин, правительствоин болн мана орн-нутгин оли-ämtн эвдршго ницнегьгьун тускиг эн йовдл даки нег герчдйжй-хиг берк ик ханлттагьар темдлгдйцхән. Күч-көлсчир займин туск төрмүд куундйцхән лярн мана орн-нутг Коммунистическ партин гәрврт Советск йосна 40 джилин эргид куцагдсн цуг делхән тууджлч алдр ик төрмүдин тускар төрскн орн-нутгтан унн дуртагьан медулдж келцхасн. Эн дон джилин эргид Россияин урдн бйасн экономическ болн техническ хоцрлтас орм чигн улдсн уга. Кесг оли миньгьн эрки сән заводмуд, фабрик, электростанц тосхгдв. Деренд колхозн тосхлг батрв. Ультурн революц кедж куцагдв. Одгә цагт мана промышленность 1913-ч джилинд орхн 30 холван ик продуцц гаргьна. Эннь, дайна өмнк, 1940-ч джилинд-орхн дөрвн холван шаху ик. Тер цагин туршарт машинд тосхлгьна болн металлообработкин продуци

180 холван бсв, электроэнерг гаргьлгн 100 холван бсв.

Оли-ämtнә эдл-ахун болн культурин цуг халхсар куцл-тгьгьар бсдж бргджлгьн, социалистическ производствин дотр-дундин кбрнә агсл угагьар, бат арслнә угагьар, бат сүүртә финансовой систем уга бсдж йовх ору бйасн учрар Советск государств зуг дайна хббдк хойр тавад джилн эргц промышленность хәрү ясдж тосхд болн бргджүлхд 861 миллиард арслнә, селәнә эдл-ахуд 321 миллиард арслнә орулдж бгч, оли-ämtнә сургьул-эрдм, наука болн культурут, күч-көлсчиринг эмчии халхар тетгьлгдн, пенсәр тетгьлгдн 1 триллион 184 миллиард арслнә гаргьдч чадав. Эн цагин эргид зуг государствин мөнъгьр цуг бийнә 185 миллион квадратн метр газрт әмтс байдг гермүд тосхгдсн мон.

Оли улсас государственн займар ордж ирдг мөнъгн социалистическ тосхлгд агьу ик сән нильчән үзүлв. Кодлмшчир, крестьянс болн интеллигенц төрскн орн-нутгтан дуртагьан медүлсн бодан әрун ухагарн дурн деерәс эврәннә олвриннә зәрминь эврәннә государствд бгйгьгьар бгцхадж, терүгәрн ик донъгән государствд күрцхадж билә. Турүн тавн джилмүд советск государствд Магнитогорск металлургическ комбинат болн Днепрогес, Сталинградск болн Харьковск тракторн заводмуд, Московск болн Горьковск автомобилн заводмуд, Урал-машзавод, Ростсельмаш болн нань чигн кесг ик-ик предприятьс, шин балгьсдуд, төмр хаалгьс, машинно-тракторн станц, совхозмуд тосхд займс нбкд болцхала. Төрскән харслгьна Алдр дайна джилмүд государствин, займас авсн мөнъгнәс 15 процент шахунь дайна цуг гаруг даасн. Суулин цагт займс, СССР-н оли-ämtнә эдл-ахуг тургяр хәрү босхд болн бсдж-бргджүлхд донъ болв. Умсиәс болн тооснәс хәрү шинрдж босхгдсн кесг миньгьн балгьсд болн кесг арви миньгьн селәд дотрас кесгнә займас орсн мөнъгьр хәрү тосхгдсн. Дайна хббдк джилмүд ик-ик тосхлгс куцагд чигн тер мөнъгн эрки нильчән күрцсн. Тавдгч тавн джилин туршарт Куйбышевск ГЭС мет, тиим ик арви тавн станцин унд күрх мөнъг государствд оли-ämtн бгйгьгьар бгсиг келхлә, медгдх збвтә.

Амд-мендин куцльн, — бийиннә байджлгьн болдж уга, цуг дундин сә хяалгьн, цуг

орн-нутгин экономикаин ббдлгьн, цуг оли-ämtнә байдл-джиргьлин болн культури кемдйәнә ббдлгьн болдж, советск байдл бссн, советск куунә ухан-седкля капиталистир кезә чигн медж чадшго. Советск улс эврәннә күч-көлснә әрвалгьнәс, зәрмдән нам эврә бийиннә эдлврән хасад чигн, государствд бгйгьгьар бгцхадж билә, болв тедн уни гол седклярн бгцхадж билә, юнъгәд гихлә, теднд болн теднә урдүдг әм, джиргьл болн элвг бйалгь бгх шин, социалистическ обществ тосхгдйжхиг теди медцхадж билә. Займд бичгдлгьн эврәннә гражданск ббдән әрун керг болн эврәннә ач гидж теди тоолцхадж билә, юнъгәд гихлә государствин займд бгдсн теднә деншиг болгьнә социалистическ государств оли-ämtнә сә хяалгьнд гаргьдиг болн коммунизмин алдр куцл күчхиг ббрдхдиг теди күрч медцхадж билә.

Болв займс оньдин бйагьд бйах збв уга. Кемрджән, тууг цааранднь, улгурн 1956-ч джилд гаргьсн мет ил кемдйгьгьар гаргьхла әмтнд күнд болх билә. Кемрджән, займиг багьар гаргьхла, тер кевтән гилтә урдн гаргьгдсн займсн шуувармудин болн хяарлданә мөнъг бгдгьнд гарч одхми. Шинәс займс гаргьдган уурулад, терүнлярн хамдан урдн гаргьгдсн займсн шуувармудин тиражмудар болн хяарлданә тиражмудар мөнъг әмтнд бгдгьән цааранднь келхлә, государств оли-ämtнә эдл-ахуд болн күч-көлсчирин байдл-джиргьл ясулхд гаргьдх мөнъгиг аргь уга хаск бйасн. Тингсн цагт государств промышленн болн селәнә эдл-ахун производствин бслтин, әмтн байдг гермүд болн культури тосхлтин йовудиг аргьүлдух збвтә бйасн. Эннь тегәд государствин болн оли-ämtнә гол сә хяалгьнлә харшлтта болх мон. Тер учрар, коммунистическ тосхлтин цуг күч-көлсчирин сә хяалгьн шинәс займс гаргьдган уурулгьн, терүнлярн хамдан шуувармудин тиражмуд кедгән уурулх кергтәг болн урдн гаргьгдсн займсн хәрүлгь хоран саахиг некдйәнә. Джилас джил куртл әмтн байдг гермүдин, школмудин, больницсин болн талдан чигн культурно-бытовой учрежденьсин тосхлгд, оли-ämtнә эдлгд эд-тавр гаргьлгь бргджүлгьнд мөнъг гаргьлгь икдүлх эв-аргь государствд өннә бгхми.

Эн төрмүд кодлмшчирин, цергячирин, колхозникүдин, интеллигенцирин кесг оли хургулар күч-көлсчирин нег дууни тааслт ягьдк уэссиг

тоолад, КПСС-н Центральн Комитет болн СССР-н Министрмудин Совет тогтаджана:

1. 1958-ч джилас ави оли-улс дунд бичгддж тархагддг государственн займс цаарандад гаргьдиг уурулхми.

2. Эн тогтавр барлдж зарлсн бдрәс ави урдн оли-улс дунд подпискар тархагддг государственн займсар шууварин тиражмуд кедгиг уурулхми, дакад эн займсн облигацс хәрү хяарлдйлгьиг 20 джилд хооран саахми. 1977-ч джилас ави государственн займсн облигацс хәрү хяарлдйлгьиг 20 джилин туршарт джил болгьн әдл хүвтәгьяр кехми. Государствени 3-процентн дотр-дундин шуулгьнә займин тускар болхла, терүнә тиражмуд келгиг эн займ гаргьлгьна условлә ирцүлдж, цаарандад кехми. 3-процентн займин облигацс, урдкларн әдл, сберегательн кассмудар суддан хулдгдг болн судан хулддж авгдг мон.

3. Эн тогтавр гаргьгдхас өмн урдн гаргьгдсн займсн облигацсин шуувармудиг болн хәрү хяарлдйг сберегательн кассмудар дамджулдж цааранднь бгхиг СССР-н финансов Министерствд даалгьхми.

4. 1957-ч джилин государствени бюджетд займас орх тодрха ору темдлгдсиг тоолдж, урдн гаргьгдсн займсн шуувармудин тиражмуд кедгән уурулгьн болн хәрү хяарлдйлгьн тиражмуд хооран саалгьн эн орх оруд эс

Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитетин сеголяр Н. ХРУЩЕВ.

күрчәхиг тоолдж, эн джил займ гаргьлгьн эрки биш кергтә, болв урдк джилмүд гаргьгддг займсн кемдйәнәс збвәр багьар гаргьхми.

1957-ч джилд государственн займ 5 джилә болзтагьяр 12 миллиард арслнәгд, эс гидж 1956-ч джил тархагдсн займас гурвн холван шаху багьар гаргьхми. 1958-ч джилас ави 1962-ч джил куртл джил болгьн эн займар шуувармудин тиражмуд кехми, 1959-ч джилас ави 1962-ч джил куртл займ хәрү хяарлдйлгьнә тиражмуд кехми.

1957-ч джилә займд күч-көлсчирин дунд бичгддгьнә кемдйән хойр долаң хонгин олврас давх збв уга. Сара джалвн, пенсн эс гидж степенд 500 арслнәгас багь кодлмшчир, кодлачир, студентир болн дайна цергячир дунд займ тархахми бнш.

Государствени займсн туск эн төрмүд куцйлгьн социалистическ экономикаин цааранднь бргджүлгьнә, оли-ämtнә байдл-джиргьл ббдлүлгьнә, әмтн байдг гермүд тосхлгьиг бргәр делгьүлгьнә, мана төрскнә харслтин чидлг батрулгьна тускар темдлгсн КПСС-н XX-ч съездин программ тургяр куцагдгьнд донъ болх гидж Советск Союзин Коммунистическ партин Центральн Комитет болн СССР-н Министрмудин Совет баттагьяр ицдйәнә.

СССР-н Министрмудин Советин ахлач Н. БУЛГАНИН.